

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมมาแต่โบราณ แม้ว่าในปัจจุบันจะได้มีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงให้เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม แต่ถึงอย่างไรก็ตามประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศก็ยังคงประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมอยู่ด้วยเหตุที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่อย่างกว้างขวางเช่นนี้ทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดอย่างมหาศาล จึงก่อให้เกิดพ่อค้าคนกลางขึ้นเป็นผู้รับซื้อสินค้าเกษตรจากบรรดาเกษตรกรทั้งหลายในราคาถูก แล้วนำมาขายให้ผู้บริโภคในราคาสูง โดยยิ่งผ่านพ่อค้าคนกลางมากเท่าใดราคาสินค้านั้นก็ยิ่งเพิ่มสูงขึ้น

ดังนั้นจึงได้มีการจัดตลาดแบบหนึ่งขึ้นเพื่อให้เกษตรกรและผู้บริโภคมาพบกันโดยตรงเป็นการตัดขั้นตอนของพ่อค้าคนกลางออกไปทำให้ราคาสินค้าเกษตรอยู่ในภาวะที่เหมาะสมโดยเรียกชื่อว่า "ตลาดกลางสินค้าเกษตร" ซึ่งตลาดกลางสินค้าเกษตรนี้ได้มีการแบ่งออกไปตามประเภทของสินค้าเกษตร เช่น ตลาดกลางข้าว ตลาดกลางผักและผลไม้ เป็นต้น ซึ่งทั้ง 2 ประเภทที่ยกตัวอย่างนี้นับเป็นตลาดกลางสินค้าเกษตรที่มีอยู่มากที่สุดในประเทศไทย

และที่จะกล่าวในการศึกษาครั้งนี้ก็ได้แก่ ตลาดกลางสินค้าเกษตรประเภทผักและผลไม้ ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรสูงที่สุดในภาคใต้ คือ 3,341,736 ไร่¹ โดยมีผลผลิตทางการเกษตรทั้งสิ้น 697,408² ตัน ซึ่งเป็นอันดับหนึ่งของภาคใต้

จากความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชนี้เองจึงทำให้เกิดตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐ ขึ้น ณ ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งในปัจจุบันเป็นตลาดกลางสินค้าเกษตรประเภทผักและผลไม้ที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ โดยมีเงินหมุนเวียนในตลาดถึงวันละ

¹สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ "สถิติการเกษตรประเทศไทย ปีเพาะปลูกที่ 2529/2530" : 2530

²เรื่องเดียวกัน

ประมาณ 15^๓ ล้านบาท และสินค้าที่เข้ามาในตลาดประมาณ 8๐% ก็เป็นผลผลิตการเกษตรที่มาจากอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั่นเอง นอกจากนี้สินค้าเหล่านี้ยังถูกส่งไปจำหน่ายยังจังหวัดต่าง ๆ ทุกจังหวัดในภาคใต้อีกด้วย

จากการที่เป็นแหล่งค้าขายสินค้าเกษตรที่สำคัญนี้เอง ทำให้ชุมชนในบริเวณนี้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีที่ตั้งใกล้กับเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ดังนั้น จึงควรมีการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ทั้งสองและอิทธิพลที่ตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐมีต่อเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ในฐานะที่เป็นจุดศูนย์กลางขนาดใหญ่ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับเขตเทศบาลจึงน่าจะส่งผลบางอย่างต่อเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชอันเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 ศึกษาสภาพ ภายนอก เศรษฐกิจและสังคมของตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐ
- 1.2.2 ระบุอิทธิพลและความสัมพันธ์ ระหว่างตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐและเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
- 1.2.3 เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวของเมือง

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตพื้นที่ทางกายภาพ

ขอบเขตที่ใช้ในการศึกษา ใช้พื้นที่บริเวณบ้านหัวอัฐและบ้านทวดทอง
 ต.โพธิ์เสด็จ อ.เมือง
 อำเภอโพธิ์เสด็จ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้บริเวณที่มีเส้นทางหลวงสาย 4๐16 ตัดผ่าน โดยเริ่มจากหลักเขตของเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชทางทิศตะวันตกไปจนถึงสี่แยก

^๓สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ "การสำรวจเศรษฐกิจและสังคม" :
 กรกฎาคม 2532 หน้า 54-55

^๔กองเศรษฐกิจการค้า กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ "รายงานเรื่อง
 ตลาดหัวอัฐ" :2527 หน้า ๑3-23

เบญจมาราชชุกีศเป็นระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร ซึ่งริมถนนสายนี้เป็นที่ตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐนั่นเอง

และอีกส่วนได้แก่พื้นที่ในเขตเทศบาลซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 12 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ส่วนที่ติดต่อกับเขตเทศบาลเพื่อพิจารณาการขยายตัวของเขตเทศบาล

1.3.2 ขอบเขตที่จะเป็นเนื้อหาของการศึกษา

- ศึกษาบทบาทและความสำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยเฉพาะในเชิงเกษตรกรรม
- ศึกษาถึงแนวโน้มการขยายตัวของเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
- ศึกษาบทบาทความเป็นตลาดกลางสินค้าเกษตรของตลาดขายสินค้าเกษตรบริเวณบ้านหัวอัฐ
- ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราชและตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐ
- วิเคราะห์และสรุปอิทธิพลที่ตลาดกลางสินค้าเกษตรมีต่อเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
- ศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐ

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา

- กำหนดแนวความคิดของการดำเนินการศึกษา
- เก็บรวบรวมข้อมูลในระดับจังหวัดและท้องถิ่น จากภาครัฐบาลรวมทั้งจากการออกภาคสนามและการสัมภาษณ์
- วิเคราะห์ข้อมูลตามทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งจากสิ่งที่ได้พบเห็นจากการออกภาคสนามอันเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่
- เสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของการพรรณนา ตาราง กราฟ แผนภูมิและแผนที่

1.5 แหล่งข้อมูล

- หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานคลังจังหวัด แขวงการทางจังหวัดและเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
- หน่วยงานส่วนกลาง ได้แก่ กรมการปกครอง สำนักผังเมือง กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมการค้าภายในและสำนักงานสถิติแห่งชาติ
- ข้อมูลภาคสนาม ได้จากการสำรวมนั้นที่และออกแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ทราบถึงความพร้อมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ตลาดกลางสินค้าเกษตรดำรงอยู่ได้
- ทราบถึงสภาพของตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐ ชนิดของสินค้า ที่มาและที่ไปรวมทั้งวิธีการขนส่งสินค้า
- ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐและเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
- ทราบถึงอิทธิพลของตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐต่อการขยายของเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
- เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐให้สอดคล้องกับการขยายตัวของเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช
- เป็นแนวทางสำหรับงานวิจัยอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงและผลสรุปของการศึกษานี้เป็นข้อมูลของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาต่อไป

1.7 ข้อจำกัดของการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ข้อมูลที่เกี่ยวกับตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐที่รวบรวมโดยหน่วยงานของราชการเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างล้าสมัย ด้วยสาเหตุที่ว่าตลาดกลางสินค้าเกษตรหัวอัฐได้ประสบความสำเร็จแล้ว ดังนั้นหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจึงมิต้องให้การดูแลและเอาใจใส่หนัก จึงไม่มีการปรับปรุงข้อมูลเหล่านี้ขึ้นใหม่ เพราะฉะนั้นบางครั้งผู้ศึกษาจำเป็นต้อง

ใช้ข้อมูลเก่าซึ่งมีรายละเอียดอยู่แล้ว โดยไม่สามารถที่จะทำข้อมูลใหม่ได้ เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ ระยะเวลาและความร่วมมือจากภาคเอกชน นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิซึ่งแม้ว่าจะได้จากการเก็บแบบสอบถามจำนวนไม่มากนัก แต่ก็ได้กระจายไปทุกกลุ่มคนอย่างมีระบบประกอบกับเป็นแบบสอบถามในเชิงสัมภาษณ์ ดังนั้นจึงเชื่อมั่นได้ว่าข้อมูลเหล่านี้จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใดต่อการศึกษาครั้งนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย